

STORTINGET

Representantforslag 157 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen

Dokument 8:157 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform

Til Stortinget

Bakgrunn

De økonomiske forskjellene i samfunnet vårt påvirker hvor god helse du har.

I 2024 oppga 329 000 personer at de ikke har råd til å gå til tannlegen. I tilfeller der folk ikke har råd til nødvendig tannbehandling, forverres ofte tannhelselidelsene, som igjen skaper flere og verre helseproblemer. Tall fra Tannhelseutvalget viser, med Trøndelag som eksempel, at blant de med lav inntekt og utdanning er andelen med dårlig tannhelse på 35 pst. Dette er over fem ganger så høyt som blant dem med høy inntekt og utdanning. Når folk må droppe tannlegebesøket, ta opp forbrukslån eller være avhengig av hjelp fra andre for å kunne gå til tannlegen, viser det at det er et stort hull i velferdsstaten. I en velferdsstat skal ingen være avhengige av veldeighet eller sette seg i gjeld for å få helsehjelp.

Hos fastlegen har folk frikort, men hos tannlegen er det for de fleste bankkortet som gjelder. Derfor er det behov for en ordentlig tannhelsereform, som sikrer at det ikke koster mer å gå til tannlegen enn til fastlegen. Tennene er en del av kroppen vår, og må også behandles som det.

Andelen av befolkningen som har et udekket behov for tannhelsetjenester, er klart høyere i Norge enn gjennomsnittet av EU-land. Bruken av tannhelsetjenester

henger sammen med hvor godt du tjener. Det er usynlige køer i dagens tannhelsesystem.

På samme måte som at munnhelse kan påvirke din generelle helse, kan også den generelle helsen påvirke hvordan din munnhelse blir. Det er derfor viktig at en ser dette i sammenheng. Dårlig tannhelse kan føre til verre og flere sykdommer og plager som gjør den generelle helsetilstanden verre, som økt risiko for både diabetes, demens og hjerte- og karsykdommer, og det kan føre til underernæring og sosial isolasjon. I de verste tilfellene kan det føre til livstruende infeksjoner og sykdommer. Tennene er ikke isolerte fra resten av kroppen og må derfor være en del av den generelle helsepolitikken.

Tannhelseutvalget leverte høsten 2024 NOU 2024:18 En universell tannhelsetjeneste – Harmonisering, styring og utvidet offentlig ansvar, der de la frem en rekke nødvendige forslag for å kunne likestille tannhelse med helse spørsmål som gjelder resten av kroppen.

Utvalget anbefaler å innføre en universell tannhelseordning hvor befolkningen har rett til nødvendig tannhelsehjelp. Utvalgets mål er en universell tannhelsetjeneste der alle har rett til nødvendige tannhelsetjenester, ved sykdom og skade i munn og munnhule, slik pasientene har ved somatisk og psykisk sykdom og skade. Utvalget mener det er behov for å øke det offentlige ansvar for tannhelsetjenester. Et samlet utvalg har også en rekke forslag for å sikre alle likeverdig tilgang til tannhelsetjenester av god kvalitet, og for å sikre at tjenestene er sammenhengende og tilpasset brukernes behov. Tannhelseutvalget foreslår å utvide dagens frikort for helsetjenester til å omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester, med et eget frikort for tannhelsetjenester som en overgangsordning.

I dag mangler det en samlet oversikt over befolkningens tannhelse og behandlinger i tjenesten. Utvalget påpeker i sin rapport at det er behov for bedre data, som en forutsetning for endringer i, og utvidelse av, tannhelsetjenestene. På tross av utvalgets forsøk på å hente inn det nødvendige kunnskapsgrunnlaget for sitt arbeid manglet de nødvendige tall og statistikk over det private tannhelsetemarkedet. Det er helt avgjørende å få tilgang til disse dataene for å ha et tilstrekkelig og pålitelig grunnlag når en skal sikre anbefalte og nødvendige tiltak.

Den offentlige tannhelsetjenesten gir i dag gratis hjelp til noen. Dette nåløyet er imidlertid svært trangt, og satsene dekker kun en viss prosentandel av utgiftene. Folketrygdens stønadsordninger er over tid redusert og er ikke blitt prisjustert. Dette fører til at folk som i utgangspunktet har krav på støtte, ikke får det.

Før var tannlegeklinikkene i hovedsak eid av enkeltpersoner eller av tannleger i fellesskap. Nå ser vi at stadig flere internasjonale selskaper og kommersielle kjeder etablerer seg. Når tannhelsekjeder med mål om å levere penger til sine eiere etablerer seg i et marked med fri prissetting, er det større risiko for at fakturaen hos tannlegen bare blir høyere. Det kan også ha negative konsekvenser for den geografiske tilgjengeligheten for tannhelsetjenester.

Norsk Sykepleierforbund, Fagforbundet, Pensjonistforbundet og LO er alle for en universell tannhelseordning og støtter egenandelsordning for tannhelse i sine innspill til den skriftlige høringen til «En universell tannhelsetjeneste».

I tillegg må nødvendig tannregulering gjøres gratis for barn opp til 18 år, refusjonstakstene må økes for ulike diagnoser og grupper, en må styrke de offentlige tannhelsetjenestene og sikre at alle har tilgang på nødvendig tannhelsehjelp i hele landet, også i distriktene.

Forslagsstillerne viser til Rødts tannhelseplan for en ordentlig tannhelsereform for hele befolkningen. Planen viser hvordan en steg for steg kan oppnå målet om å likestille tennene med resten av kroppen. Rødt foreslår å innføre et egenandelstak på 2 500 kroner for alle og redusere egenbetalingen over dette gradvis over fire år. På sikt vil forslagsstillerne at alle helsetjenester skal omfattes av dagens frikort, slik at du ikke får dobbelt opp av kostnader når du har høye utgifter til både tannhelsehjelp og annen helsehjelp. Rødt jobber også for å kutte i egenandelene for alle helsetjenester.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding senest våren 2026 om hvordan anbefalingerne i NOU 2024:18 En universell tannhelsetjeneste skal følges opp helhetlig gjennom kommende stortingsperiode, og særlig hvordan forslaget om frikort for tannhelsetjenester kan gjennomføres.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å utvide dagens frikort for helsetjenester til å omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester, med et eget frikort for tannhelsetjenester som en overgangsordning som fases inn i løpet av neste stortingsperiode.
3. Stortinget ber regjeringen fremskynde fristen for å følge opp vedtak nr. 84 (2024–2025) om å definere hva som skal regnes som «nødvendige tannhelsetjenester» til statsbudsjettet for 2026.
4. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om rett til gratis nødvendig tannregulering for barn og unge opp til 18 år i statsbudsjettet for 2026.
5. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke satsene for ulike diagnoser og grupper for stønad til tannbehandling fra Helfo i statsbudsjettet for 2026.
6. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å styrke retten til tannbehandling for personer med sammensatte psykiske helseplager (ACT/FACT-pasienter).
7. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å styrke det tverrfaglige TOO-tilbudet.
8. Stortinget ber regjeringen sikre at helsemyndighetene umiddelbart fremskaffer og/eller får tilgang på nødvendig datagrunnlag fra alle relevante deler av tannhelsetjenestene for å ha et tilstrekkelig, pålitelig og oppdatert kunnskaps- og beslutningsgrunnlag til å kunne sikre anbefalte og nødvendige endringer i og utvidelse av tannhelsetjenester.
9. Stortinget ber regjeringen utrede modeller for prisregulering ved offentlig finansiering av tannhelsetjenester og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer.
10. Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak for å hindre en markedsutvikling fra enmanns- og tannlegeeide klinikker til kjeder og større grad av internasjonalt eierskap, en utvikling som har negative konsekvenser for geografisk tilgjengelighet for tannhelsetjenester.
11. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om lovfestede krav for private tannhelsetilbydere om å søke konsesjoner for klinikkdrift eller eierskap av tannklinikker.
12. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer at alle som har rett til gratis offentlig tannhelse gjennom refusjonsordninger, faktisk får det.
13. Stortinget ber regjeringen sikre at alle har tilgang på nødvendig tannhelsehjelp i hele landet, også i distriktene, og legge frem tiltak som kan bidra til å forhindre nedlegging av offentlige tannhelseklinikker,

samt se på behov for tiltak som kan øke rekrutteringen innenfor faglige og geografiske områder der det i dag er krevende å få tak i kvalifisert personell.

14. Stortinget ber regjeringen sikre godt samarbeid mellom kommunene og fylkene, blant annet for å

sikre det helhetlige helse- og omsorgstilbudet for eldre.

15. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å sikre alle rett til akutt tannhelsehjelp.

1. april 2025

Seher Aydar

Marie Sneve Martinussen

